

*Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri
Dergisi*

E-ISSN: 2564-629X

Cilt/Volume 10 Sayı/Issue 2; Aralık/December 2025

Geliş/Received: 05.09.2025

Kabul/Reviewed: 04.12.2025

Original Research Article/Original Araştırma Makalesi

Gelenekten Geleceğe: Masalların Kolektif Bilinç Perspektifiyle Temel Eğitimde Kültürel Kodları Aktarma Açısından İncelenmesi¹

Müzeyyen Altunbay²

Özet

Kültür, yalnızca toplumların tarihsel süreçte biriktirdiği maddi ve manevi öğelerin bütünü değil; bireylerin dünyayı algılama, anlamlandırma ve toplumsal kimlik edinim süreçlerini belirleyen dinamik bir yapıdır. Bu bağlamda dil, kültürel aktarımın temel aracı olarak görülmekte; bilhassa ana dil, bireye hem düşünme biçimlerini kazandırmakta hem de toplumsal normları, değerleri ve kültürel kodları içselleştirme imkânı sunmaktadır. Kültürel kodlar, bireyin içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını, zihinsel ve dilsel düzeyde yapılandıran anlam örüntüleridir. Bu kodların en belirgin biçimde görünür olduğu anlatı türlerinden biri halkın belleğinin bir aynası olan masallardır. Masallar, kolektif bilinç ürünleri olarak hem kültürel belleği yansıtan hem de değerler eğitimi açısından pedagojik işlev taşıyan sözlü kültür öğeleridir. Literatürde masalların bilişsel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişime katkı sunduğu birçok çalışma ile ortaya konmuştur. Bu çalışmada kolektif bilinci yansıtan ve günümüzde temel eğitimde yaygın kullanılan masallar aracılığı ile hangi kültürel kodların aktarımına ağırlık verildiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Betimsel tarama modelinde yapılan çalışmada 82 okul öncesi öğretmeninden veri toplanmıştır. Verilerin analiz edilmesiyle birlikte okul öncesi öğretmenlerinin masalları sınıfta kullanma biçimleri, analiz yöntemleri ve ağırlık verdikleri kültürel kod türleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel kod, Masal, Okul öncesi, Kolektif bilinç

Tradition to the Future: Analyzing Fairy Tales as Vehicles for Transmitting Cultural Codes in Primary Education from the Perspective of Collective Consciousness

Abstract

Culture is not merely the totality of tangible and intangible elements accumulated by societies throughout history; it is also a dynamic structure that shapes individuals' perception of the world, their processes of meaning-making, and their acquisition of social identity. In this context, language is regarded as the primary medium of cultural transmission. Especially the mother tongue not only equips individuals with cognitive frameworks for thinking but also enables them to internalize social norms, values, and cultural codes. Cultural codes are patterns of meaning that structure a society's value systems on both cognitive and linguistic levels. One of the narrative genres in which these codes are most explicitly reflected is the fairy tale, which serves as a mirror of collective memory. As products of collective consciousness, fairy tales are elements of oral culture that both reflect cultural memory and serve a pedagogical function in terms of values education. Numerous studies in the literature have demonstrated that fairy tales contribute to cognitive, linguistic, social, and emotional

¹ Bu çalışma, Giresun Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından onaylanan EĞT-BAP-A-290224-63 nolu proje kapsamında toplanan verilerden hazırlanmıştır.

² Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, altun.bay@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9568-3160

development. This study aims to identify which cultural codes are emphasized through fairy tales that reflect collective consciousness and are widely used in contemporary primary education. Conducted within the framework of a descriptive survey model, the study collected data from 82 preschool teachers. Through data analysis, the study identified the ways in which teachers use fairy tales in the classroom, their methods of analysis, and the types of cultural codes they prioritize.

Keywords: Cultural code, Folktales, Preschool education, Collective memory

Giriş

Kültür, yaygın tanımıyla toplumların tarihsel süreç içinde biriktirdikleri ve geliştirdikleri maddi-manevi ürünlerin tamamıdır; ancak bu, kabul edilebilir bir tanım olmakla birlikte kültür adı verilen ve toplumların tipolojik davranış biçimleri oluşturmalarına katkı sağlayan yapıyı tüm yönleriyle yansıtmamaktadır. Kültür, toplumları bir arada tutan bir çatı gibi düşünülecek olursa bu çatının altındaki antropoloji, sosyoloji, felsefe, halk bilimi, edebiyat, sanat gibi pek çok disiplinin kültürle biçimlendiği anlaşılabilmektedir. Her disiplinde farklı bir yönü öne çıkarılan kültür, esas olarak bireylerin dünyayı algılama, anlamlandırma ve aktarma biçimlerini hem yansıtan hem de şekillendiren karmaşık bir yapıdır. Kendi içinde dil, din, edebiyat, sanat, hukuk, örf ve âdetler gibi unsurları barındıran kültür, yalnız bireylerin kültürel kimliğini oluşturmamakla kalmaz, aynı zamanda toplumun bütüncül olarak kolektif hafızasını biçimlendirir. Bu nedenle kültür, geçmişten gelen bir miras olarak kabul edilebildiği gibi geleceği ve toplumları şekillendiren aktif ve canlı bir yapıdır.

Kültürel sürekliliğin bir diğer deyişle kolektif hafızanın öne çıkan en önemli ögesi dildir. Uygur'a (2006, s. 19-45) göre dil kültürü hem kurar hem geliştirir. Genellikle toplumsallaşmayı da toplumsallaşmayla birlikte tarihsel sürekliliği de sağlamakla insan varlığını eksiksizce olanaklı kılar. Dil, insana eylemlerinin yer aldığı bir yönelme ortamı sağlar. Öyle ki insan, dilde kendine özgü düşünme, duyma ve eyleme yollarından izler bırakır; ufak ufak değişikliklerle kuşaktan kuşağa korunup gelişen izlerdir bunlar. İnsan düşünmesi, hiçbir zaman dil dışında gerçekleşme olanağı bulamaz. Düşünme dilde, dil aracılığıyla olup biter ve ana dile büyük rol düşer.

Ana dil, bireye toplumun kültürel kodlarının ilk örneklerini sunması açısından önemlidir. Bir birey, ana dilini öğrendikçe yalnız sözcükleri değil, bunların bağlamlarını da öğrenir. Bir diğer deyişle temel malzemesi dil olan edebiyatı ve edebî ürünleri tanıdıkça da toplumun kültürel kodlarını benimser ve içselleştirir. Zamanla bu kültürel kodlara uygun yani toplumun temel değerlerine ve özelliklerine uygun düşünmeye ve davranış biçimi geliştirmeye devam eder. Bu nedenle temel eğitimden ve erken çocukluktan itibaren çocukların karşılaştıkları ilk ürünlerin ve anlatılanların toplumsal açıdan kültürel kodları yansıtmaları beklenmektedir.

Kültür dilbilimsel yaklaşım çerçevesinde dil ve kültürün sürekli etkileşim içerisinde olduğunu gösteren, dil ve kültür arasındaki etkileşim sorunlarının çözümüne odaklanan konulardan bir tanesi de 'kültürel kodlar (kod kültürleri)'dir. İki ayrı gösterge sistemi olarak kabul edilen dil ve kültür işaretlerinde bir toplumun millî (maddi ve manevi) kültürü, ulusal mantalitesi ve dil-dünya görüşünün yansıması ve kaydedilmesi kültür kodlarının varlığının saptanması ile ortaya konulabilmektedir. Bu yüzden, kod kültürleri (kültürel kodlar) bir milletin ulusal-kültürel değerlerini kişinin belleğinde şifrelemekte ve aynı zamanda kişiye onları deşifre etme imkânı sunmaktadır (Gudkov, 2004; Kovşova, 2012). Kod kültürleri/kültürel kodlar V.N. Teliya'nın, çalışmasında şu şekilde sınıflandırılmıştır (akt. Saraç, 2019):

- İnsan (antromorf) kültür kodları
- Hayvan (zoomorf) kültür kodları
- Bitki kültür kodları
- Doğa kültür kodları
- Ev-Eşya kültür kodları
- Giyim-Eşya kültür kodları
- Gıda
- Yapı (mimari) kültür kodları
- Manevi kültür kodları
- Dini kültür kodları
- Zaman kültür kodları
- Uzam kültür kodları
- Renk kültür kodları
- Beden kültür kodları

Kültürel kodlar, yaşamın her alanına akseden toplumun parmak izleri gibi olup kültürel kodlara ilişkin farklı disiplinlerde yapılan çalışmaların çeşitliliği bu görüşü destekler niteliktedir. Yapılan çalışmaların genel olarak sosyoloji, siyaset, coğrafya, iletişim gibi alanlarda olduğu; bazılarının kuramsal, bazılarının uygulamalı çalışmalar olarak literatüre kazandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar içinde öne çıkanlardan bazıları şunlardır:

Kum (2025) tarafından farklı kültürlerle ait film afişlerinin incelendiği bir çalışmada söz konusu afişlerin yalnızca tanıtım aracı değil; filmlerin kültürel, tematik ve estetik yönlerini yansıtan güçlü bir iletişim aracı olduğu; afişlerin, ait oldukları kültürün renk paletleri, sembolleri ve tasarım unsurlarıyla izleyicilere filmle ilgili ön izlenim sunduğu ortaya konmuştur. Öztürk ve Özgen (2024) kültürel kodların Türkiye'nin coğrafi ve kültürel konumunun nereye ve nasıl konumlandığını tespit edilmesinde önemli rol oynadığını belirlemişlerdir. Aslan ve Arslan (2024), Türkçenin söz varlığında geçmişin izleri bulunduğunu, bu nedenle mitolojik kodların dilin yapısı ve kullanımı üzerinde etkili olduğunu belirtirken; Yaman (2023) ve Aktay (2022) gibi araştırmacılar deyimleri kültürel kodlara göre tasnif etmeye çalışmışlardır. Kültürel kodlarla ilgili ayrıca Biray (2024) Türk dünyasının, Türk millî kültürünün kodlarını geçmişten bugüne taşıyan ve topluma önderlik edip yol gösteren şahsiyetlerin önemi üzerinde dururken; Şenocak (2024), sözlü halk anlatılarından olan efsanelerde ebeveyn ilişkisi ve kültürel kodları ele almıştır. Bunların yanı sıra sosyoloji (Chagel ve Akgün Gültekin, 2023; Özkurt, 2021), dijital oyunlar (Bolat, 2023), reklamcılık (Şimşek vd., 2019), görsel sanatlar (Karaçay, 2021; Özeskici, 2021; Özer ve Aygenç, 2018) ile çizgi filmler ve kültürel kodlarla ilişkilendirilen çalışmaların (Uçan, 2018) varlığı kültürel kodların yaşamın her alanına aksettiğini göstermektedir. Görsel sanatlardan edebiyata, sosyolojiden teknolojiye kadar geniş bir yelpazede karşılaşılan kültürel kod odaklı çalışmaların en yaygın görüldüğü alanlardan biri de sözlü halk anlatıları ve bu anlatıların kültürel kodları yansıtmalarıdır. Bu tür çalışmalar arasında masallar öne çıkmaktadır. Bilindiği gibi "masallar geçmişten günümüze kültürel bellek aracılığıyla gelenek-görenek-örf, âdet hayata bakış açısı, kısacası kültürel kodları taşımaktadırlar. Masal, dinleyicisine kendi kimliğini oluşturma, içerisinde bulunduğu toplumla uyum sağlamayı kolaylaştırma, yapılabilecek ve yapılamayacaklar hakkında bilgi verme işlevlerine sahiptir" (Karabacak, 2022, s. 27).

Masallar, toplumsal kimliği yansıtmaya açısından kolektif bilinç alanı içine giren önemli bir türdür. Sembollerle yoğunlaşmış ve şekillendirilmiş masalların derinlemesine

tahlili, masalın genel evrensel ilkelerini açığa çıkarmanın yanı sıra bu tahlillerin ait olduğu milletin kültürel kodlarının çözülmesine de yardımcı olacağı aşikârdır. Masallar, kolektif belleğin bir yansıması olduğundan toplumun şuuraltının anlaşılması için de bu tarz tahlillere ihtiyaç vardır. Bu biçimde sembolik bir çalışma yürütmek, ilgili her bir masalı katmanlarına ayırarak yapısal bir inceleme ve değerlendirme gerçekleştirmekle mümkün olacaktır (Kızıldağ, 2023, s. 244).

Çocuk edebiyatının en seçkin türleri arasında kabul edilen ve temel eğitimde en sık yararlanılan türlerden biri olan masallar; çocukların duygu, düşünce, hayal ve yaratıcılıklarının gelişmesinde doğrudan etkili olup dil gelişiminden karakter gelişimine kadar çocuk eğitiminde yaygın olarak kullanılan türlerin başında gelir. Literatürde özellikle temel eğitimde çocukların gelişim düzeylerine uygun masalların çocukların gelişim alanları ile problem çözme ve alternatif düşünme becerilerini desteklediğine ilişkin çalışmalar (Akbulut ve Özdemir, 2025; Aydın, 2023; Epçaçan ve Şık, 2022; Akın ve Akın, 2021; Gedik, 2020; Yılmaz, 2012) mevcuttur. Bununla birlikte çocukların bilişsel gelişimlerinin desteklenmesine katkı sunan masallar sayesinde çocuklar kurmaca ve gerçek arasındaki geçişi daha sağlıklı gerçekleştirebilmektedirler. İlâveten son yıllarda üzerinde oldukça fazla durulan ve müfredata eklenen değerler eğitiminin soyut düşünme becerisinin geliştiği birinci ve ikinci kademedeki öğrencilerde içselleştirilmesinde masallar son derece etkilidir. Masallar sayesinde çocukların, kötü davranışların cezalandırıldığını, iyi davranışların ise ödüllendirildiğini görmeleri sağlanır. Kuşaklar arasında kültürel aktarım da yine masallar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Gedik, 2020). Masalların eğitimde kullanımının sağlayacağı yararlar ve işlevlerine ilişkin yapılan çalışmalarda genel olarak masalların bilişsel, sosyal ve kişilik gelişimine katkı sağladığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Uç ve Tuncel (2024) tarafından yapılan bir çalışmada okul öncesinde masal kullanmanın öğrencilerin motor gelişimine katkı sağladığı; müzik, ritim ve canlandırma çalışmaları ile bütünleşen masal anlatıcılığının öğrencilerin büyük ve küçük kas gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra masalların anlatımla birlikte öğrenci ile göz temasını artırması, öğrencide merak uyandırması ve ilgi çekici olması yönüyle öğrencinin istenmeyen davranışlar sergilemesini azalttığı, bu durumun da sınıf yönetimine olumlu katkı sağladığı bu çalışmadan elde edilen diğer sonuçlardandır.

Masallar kolektif kültürel bilincimizde özel bir yere sahiptir; çocuk edebiyatında, film uyarlamalarında ve hatta sosyal ve kültürel çalışmalarda önemli bir rol oynar. İçlerindeki sayısız tema, motif ve arketipsel karakter, akademisyenlere ve meraklılara zengin bir analiz kaynağı sunmaktadır (Türk, 2023, s. 234). Sözlü kültür anlatıları toplumsal belleğin yansımasıdır. Bu anlatılar içinde taşıdığı semboller ve kültürel kodlar aracılığıyla önemli bir yere sahip olan masallar, bireyler arasında kuvvetli bağlar kurulmasına yardımcı olur (Dursun, 2018, s. 38). Boratav (1992, s. 15) da bu görüşü destekleyecek şekilde çocuğa dilin bir işçi elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini konuşmayanlardan uzaklaştırıcı, onu konuşanlara yakınlaştırıcı duyguyu aşıl原因 türlerden birinin masal olduğunu belirtir. Bu yönüyle masallar, yalnız anlatı türü değil, ana dilin ilk örneklerinin yer aldığı ve dil edinim sürecinde çocuğun ilk karşılaştığı türlerden olması hasebiyle önem taşır.

Hemen her toplumun dilinde bulunan ve edebî ürünlerine yansıyan çeşitli kodlar bulunmaktadır. Toplumda kültürel değerlerin öğrenilmesinin ve dil aracılığı ile gelecek nesillere aktarılmasının en önemli aracı olan edebî ürünler, özellikle sözlü halk edebiyatı ürünlerinden masallar, kültürel kodların ve normların öğrenilmesinde ve tanınmasında

anahtar görevi üstlenmektedirler. Bu evrensel ve ulusal değerlere kod kültürleri veya kültür kodları denilmektedir. Erken çocukluk döneminden itibaren yaygın olarak kullanılan ürünlerdeki kültürel kodların varlığı bireyin gelecek yaşamında toplum içindeki değer yargılarını, davranış biçimini ve düşünce dünyasını doğrudan etkileyecektir.

Temel eğitimde Okul Öncesi Öğretim Programında belirlenen “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimi ile iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilk öğretime hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak ve toplumsal hayata uyum sağlamalarını desteklemek” (MEB, 2024, s. 6) amaçlarından hareketle çocuklar için kullanılacak materyallerin, ileriki yaşlarda ve dönemlerde her çocuğun yaşadığı topluma uyum sağlamasını kolaylaştıracak ve kendi kültürel kimliğini oluşturmaya sağlayacak nitelikte olmasının önemi ve gerekliliği anlaşılmaktadır.

Yine aynı programda sözü edilen “Okul öncesi dönem (0-6 yaş), çocuğun gelişiminin en hızlı ve öğrenme kabiliyetinin yüksek olduğu bir dönemdir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır. Program, değerler çerçevesine bağlı olarak ‘Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’ne uygun yürütülmelidir. Program içerisinde yer alan değerler ‘erdemli insan’ felsefesinin altyapısının kurulması için önemlidir. Millî ve manevi değerlerin edinimi program içerisindeki diğer tüm beceri alanlarıyla bütünleştirilerek ele alınmalıdır” (MEB, 2024, s. 8) ifadelerinden hareketle temel eğitimde kültürel değerlerin öne çıkarılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı; toplumların kolektif bilinç ve değer dünyasını yansıtan masalların temel eğitimde (okul öncesi) kültürel kodları aktarmada nasıl kullanıldıklarını ve öğretmenlerin anlattıkları ya da okudukları masallarda hangi kültürel kodların öğretilmesine ağırlık verdiklerini belirlemektir. Çalışma, temel eğitimde (okul öncesi dönemde) öğretmenlerin masallardan hangi kültürel kodların öğretiminde yararlandığını tespit etmesi ve bu alanda yapılan ilk araştırma olması açısından önem taşımaktadır.

Çalışma okul öncesinde masallarla veya çocuk kitapları ile ilgili çalışmaların yanı sıra öğretmenleri temel alan çok sayıda çalışma olmasına karşın daha önce kültürel kodlarla masal ilişkisi bağlamında bir çalışma yapılmamış olmasından ötürü önem taşımaktadır.

Çalışmada şu problem cümlelerine yanıt aranmıştır:

Temel eğitimde okul öncesi öğretmenleri masalları hangi amaçla kullanmaktadır?

Temel eğitimde okul öncesi öğretmenleri masallardan daha çok hangi toplumsal kodun/ kodların öğretiminde yararlanmaktadır?

Okul öncesi öğretmenleri kültürel kodları öğrencilerine aktarmak için yararlandıkları masalları nasıl analiz etmektedir?

Etik Kurul İzni

“Bu çalışma, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulundan alınan 08.01.2024 tarihli ve 01/05 belge sayılı etik kurul izni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.”

Yöntem

Bu çalışma, betimleyici bir araştırma yöntemi olan tarama modelinde hazırlanmış, tarama türleri içinde kesitsel tarama tercih edilmiştir. Kesitsel tarama araştırmasında amaç, taranan olgunun zaman içindeki değişimini değil, herhangi bir andaki durumunu tanımlamaktır. Başka bir deyişle, bu tip tarama araştırmasında incelenen olgunun zaman içindeki bir kesitin özellikleri betimlenir (Özdemir, 2015, s. 81). Bu tür çalışmaların öne çıkan özelliği farklı zaman dilimlerinde tekrarlanabilir ve genellenebilir olmalarıdır. Verilerin analizinde kültürel kodlar olarak literatürde bahsedilen V.N. Teliya'nın, çalışmasında (1996) sınıflandırdığı 14 kültürel kod (*insan/antromorf kültür kodları, hayvan/zoomorf kültür kodları, bitki kültür kodları, doğa kültür kodları, ev-eşya kültür kodları, giyim-eşya kültür kodları, gıda, yapı/mimari kültür kodları, manevi kültür kodları, dini kültür kodları, zaman kültür kodları, uzam kültür kodları, renk kültür kodları ve beden kültür kodları*) temel alınmıştır.

Örneklem Grubu

Araştırmanın örneklemi Giresun ilinde temel eğitim kurumlarındaki okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem, sosyokültürel veri çeşitliliği sunması açısından Giresun'un farklı bölge ve ilçelerindeki okullardan tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiştir. Tesadüfi örnekleme "araştırmacı(lar) tarafından kolay ulaşılabilir ve hâlihazırda var olan öğeler içerisinde yeteri sayıda ögeyi barındıran" (Kerlinger ve Lee, 1999) örneklem biçimi olarak tanımlanır. Bu çalışmanın örneklemi 82 okul öncesi öğretmeni oluşturmakta olup bu öğretmenlerden 78'i kadın, 4'ü erkektir. Okul öncesi öğretmenleri Türkiye'de daha çok kadınların yöneldiği bir dal olduğu için çalışmada toplanan veriler analiz edilirken cinsiyete dayalı bir değerlendirme yapılmamıştır.

Tesadüfi örnekleme yöntemi ile kolay erişilebilir ve farklı sosyokültürel bölgelerden örnekleme yapılması çalışmanın iç geçerliliğini desteklemektedir. İlave, okul öncesi bölümünün Türkiye'de büyük ölçüde kadınlar tarafından tercih edilen bir alan olması nedeniyle cinsiyet dağılımının dengesiz olması, alanın doğal yapısını yansıttığından araştırmanın geçerliğini artırmaktadır. Dolayısıyla, örneklemin yapısı ve seçilme yöntemi, bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirlik ölçütlerine uygun bir temele dayandığını göstermektedir.

Öğretmenlere ilişkin diğer bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir:

Tablo 1. Örneklem grubuna ilişkin veriler

Mesleki Deneyim		Eğitim Durumu		
1-5 yıl	15 kişi	Lisans	66	
6-10 yıl	25 kişi			
11-15 yıl	24 kişi	Yüksek	Tezli	8
16 ve üzeri	18 kişi	Lisans	Tezsiz	8
Toplam	82 kişi			

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin 15'i meslekte 1-5 yıl, 25'i 6-10 yıl, 24'ü 11-15 yıl ve 18'i ise 16 yıl ve üzeri tecrübeye sahiptir. Bu durumda hem mesleğin ilk yıllarını deneyimleyen hem de bir hayli tecrübe sahibi olan öğretmenlerden toplanan veriler, araştırmanın güvenilirliği anlamda da olumlu etki oluşturmaktadır.

Öğretmenlerden 66'sı yalnız lisans mezunu olup 8'i tezsiz, 8'i ise tezli yüksek lisans yaptıklarını ifade etmişlerdir. Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin tamamladıkları programların; Çocuk Hakları (6 kişi), Eğitim Yönetimi (4 kişi), İş Sağlığı ve Güvenliği (2 kişi), Yaratıcı Drama (1 kişi), Okul Öncesi (1 kişi), Felsefe Eğitimi (1 kişi) ve Sınıf Eğitimi (1 kişi) olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde temel aldıkları/yararlandıkları masallardan toplumumuzun hangi kültürel kodlarının yansıtılması amacıyla daha çok yararlandıklarını tespit etmek için yarı yapılandırılmış bir form hazırlanmıştır. Form, açık uçlu ve çok seçenekli toplam 5 sorudan oluşmakta olup bu sorular yalnız “kültürel kodları” tespit etmeye yöneliktir. Formdaki sorular çok seçenekli ve açık uçlu olarak hazırlanmış, soruların hazırlanmasında masal ve kültürel kod ilişkisine dikkat edilerek tecrübeli bir okul öncesi öğretmeninden destek alınmıştır.

Sorular tamamlandıktan sonra form; biri Türkçe eğitimi alanında uzman, diğer okul öncesi öğretmeni iki kişiye gönderilmiş, gelen dönütlerin ardından forma nihai hâli verilip alınması gereken yasal izinlere başvurulmuştur. Bu çalışma için öncelikle Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kuruluna başvurulmuş, çalışmanın uygun bulunmasının ardından Millî Eğitim Bakanlığında belirlenen okullardaki öğretmenlerden veri toplanabilmesi amacıyla izin alınmıştır. Veri toplanmasından önce öğretmenlere araştırma ile ilgili bilgilendirme yapılmış, çalışma gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüş olup araştırmaya katılan öğretmenlerden “Gönüllülük Olur Formu” alınmış ve veriler yüz yüze toplanmıştır.

Çalışmanın analiz aşamasında, veriler, araştırmada temel alınan problem cümlelerine göre frekans analizi yoluyla çözümlenmiştir. Bu noktada öğretmenlerin derslerde masalları kullanma amaçları, yaygın olarak üzerinde durdukları kültürel kodlar ve masalların incelenmesinde tercih ettikleri yöntemler üzerinde durulmuş olup ulaşılan veriler, bulgular kısmında gösterilmiştir. Yöntem bölümünde de belirtildiği gibi bu çalışma betimleyici bir araştırma yöntemi olan tarama modelinde hazırlanmış olup konuya ilişkin genel veriler durum tespiti olarak sunulmaktadır. Var olan durum (masal ve kültürel kod öğretimine yönelik) mevcut hâliyle yansıtılmıştır, ancak bu çalışmanın sonuçlarından hareketle uygulamalı araştırmalar ya da teorik farklı çalışmalar üretilebilir.

Bulgular

Öğretmenlerin Masalları Kullanma Amaçlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin masallardan temel eğitimde hangi amaçla yararlandıklarına ilişkin bulgulardan önce öğretmenlerin masalları sınıfta nasıl kullandıkları tespit edilmiş ve elde edilen veriler Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Okul öncesi öğretmenlerin masalları kullanma yöntemleri

Yöntem	(n)	Yüzde
Anlatma	77	% 93.90
Okuma	14	% 17.07
İzletme	32	% 39.02
Drama	52	%63.41

Diğer	2	% 2.44
Toplam		% 100

Öğretmenlere öncelikle masalları yöntemle kullandıkları sorulmuş, verilecek cevaplar noktasında hiçbir sınırlandırılmamış, böylece birden fazla seçeneği işaretleyebilmişlerdir.

Tablo 2'den anlaşılacağı gibi masalların sınıfta en yaygın kullanılma biçiminin anlatma olduğu anlaşılmaktadır. Ardından drama, izletme ve okuma yöntemleri gelmektedir. Diğer olarak işaretlenen seçenek ise materyal ve kukla hazırlama olarak belirtilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin birebir anlatma ve drama gibi çocukların daha çok ilgisini çeken, sınıf içi iletişimi ve etkileşimi artıran, aynı zamanda çocukların sosyal-duygusal ve psikomotor becerilerini geliştiren yöntemleri tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 3. Okul öncesi öğretmenlerin masallardan yararlanma amaçları

Masalların Kullanılma Amacı	(n)	Yüzde
1 Çocukların hoşça vakit geçirmesi	44	% 53.66
2 Konuşma becerilerini geliştirmek	61	% 74.39
3 Hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek	77	% 93.90
4 Kelime dağarcıklarını geliştirmek	65	% 79.27
5 Toplumsal değerleri öğretmek	53	% 64.63
6 Evrensel ahlak ilkelerini öğretmek	48	% 58.54
7 Çocukların drama/doğaçlama yeteneklerini geliştirmek	51	% 62.20
8 Beden dilinin ve ses tonunun etkili kullanımını sağlamak	41	% 50.00
9 Merak duygusunu ve araştırma becerisini geliştirmek	58	% 70.73
10 Soru sorma yeteneğini geliştirmek	55	% 67.07
11 Çocukların sosyal becerilerini geliştirmek	37	% 45.12
Toplam		% 100

Öğretmenler masallardan yararlanma amaçları hususunda sınırlandırılmamış, birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri konusunda bilgilendirilmiştir. Buna göre Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin sınıfta masalları en fazla çocukların hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını (%93.90), kelime dağarcıklarını (%79.27) ve konuşma becerilerini geliştirmek (%74.39) amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte merak duygusunu ve araştırma becerisi (%70.73) ile soru sorma yeteneğini geliştirmek (%67.07) ve toplumsal değerleri öğretmek (% 64.63) öne çıkan diğer amaçlardandır. Ancak çocukların sosyal becerilerini geliştirmek (%45.12) ile beden dilinin ve ses tonunun etkili kullanımını sağlamak (% 50.00) gibi amaçların daha az tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin Yararlandıkları Kültürel Kodlara İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin masalları kullanırken kültürel kodlardan hangilerini ele aldıklarına veya hangi kültürel kodun aktarımını masallar aracılığı ile öncelediklerine ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. Kültürel kodlar ve masal kullanımına ilişkin veriler

	Kültürel Kodlar	(n)	Yüzde
1	İnsan (antromorf) kültür kodları	72	% 87.80
2	Hayvan (zoomorf) kültür kodları	45	% 54.88
3	Bitki kültür kodları	5	% 6.10
4	Doğa kültür kodları	34	% 41.46
5	Ev-Eşya kültür kodları	6	% 7.32
6	Giyim-Eşya kültür kodları	6	% 7.32
7	Gıda (yiyecek/içecek) kültür kodları	7	% 8.54
8	Yapı (mimari) kültür kodları	6	% 7.32
9	Manevi kültür kodları	50	% 60.98
10	Dini kültür kodları	5	% 6.10
11	Zaman kültür kodları	11	%13.41
12	Renk kültür kodları	9	% 10.98
13	Beden kültür kodları	17	% 20.73
	Toplam		

Masalların birden fazla kültürel kodun öğretiminde kullanılabilecekleri varsayıldığından öğretmenler, cevaplar noktasında sınırlandırılmamış ve birden çok seçeneği işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin masallar ile en fazla insan (antromorf) kültür kodlarını (%87.80) ele aldıkları, bunu hayvan (zoomorf) kültür kodları ile manevi kültür kodlarının takip ettiği anlaşılmaktadır. Buna karşın ev-eşya, giyim-eşya, yapı (mimari), bitki kültür ve dini kültür kodlarının daha az yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablodan anlaşıldığı gibi insan ve hayvan kategorisinin ağırlıkta olması, öğretmenlerin çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini önemsediklerini ve bu süreci masallar aracılığıyla daha verimli hâle getirmeyi amaçladıklarını göstermektedir. Manevi kültürel kodların fazla önemsenmesinin Türk eğitim sisteminde ve öğretim programlarında millî ve manevi değerlere atfedilen önemle ilgili olduğu ifade edilebilir.

Öğretmenlerin Masalları Analiz Etme Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğretmenlerin masalları analiz etme yöntemleri

	Analiz Yöntemleri	(n)	Yüzde
1	Soru-Cevap	35	% 42.68
2	Drama	33	% 40.24
3	Resim Yaptırma	13	% 15.85
4	Masal Tamamla(t)ma	6	% 7.32
5	Karakter Analizi	9	% 10.98
6	Empati Kurma	3	% 3.66

7	Başlık Bulma	3	% 3.66
8	Resimleri Yorumlatma	3	% 3.66
9	Günlük Yaşamla İlişkilendirme	2	% 2.44
10	El ve Parmak Kuklası Kullanma	2	% 2.44
11	Tekrar Anlattırma	2	% 2.44
12	Diğer (başlık bulma, kelime tahmin etme)	2	% 2.44
Toplam			%100

Tablo 5 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin temel eğitimde kültürel kodları öğretmek amacıyla yararlandıkları masalları analiz yöntemlerinin en fazla soru-cevap (%42.68) ve drama yöntemi (% 40.24) olduğu, bunu resim yaptırma (15.85), karakterleri analiz etme (%10.98) ve masalı tamamlama/tamamlatma (%7.32) seneçeneklerinin takip ettiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin masalların analizinde ağırlıklı olarak soru cevap yöntemini kullanmaları bu yöntemin özellikle hatırlama, anlama ve analiz seviyelerindeki öğrenme becerilerini ölçmek için uygun oluşu ile drama yönteminin fazla tercih ediliyor oluşu ise erken çocukluk döneminde çocukların sosyal sorumluluk ve duygusal farkındalık kazanmalarını sağlayarak onların toplumsal normları ve kültürel kodları içselleştirmelerinde drama yönteminin daha etkili oluşu ile açıklanabilir.

Empati kurma, başlık bulma, resimleri yorumlatma, günlük yaşamla ilişkilendirme, el ve parmak kuklası kullanma, tekrar anlattırma, başlık bulma ve kelime tahmin etme yöntemlerin ise çok tercih edilmediği, bu tür yöntemlerin diğer yöntemlere göre daha bireysel kaldığı; ancak yine de eğitimde alternatif yöntemlerin kullanıldığı anlamına gelmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sözlü halk edebiyatı ürünü olan masallar, toplumların sözlü geleneği içinde en eski ve en etkili anlatı türlerinden biridir. Masallar her ne kadar günümüzde çocuk edebiyatı içinde değerlendirilip eğitim materyali olarak sınırlandırılırsalar da aslında her yaştan bireye hitap eder. Masallar, bireylerin değer dünyasını şekillendiren, özellikle erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini besleyen, dil gelişimini güçlendiren en önemli araçlardır. Bunun yanı sıra bu anlatıların, bir diğer özelliği yüzlerce yıl boyunca dilden dile aktarılmış olmaları, aktarılırken de zamanla biçim değiştirmelerine karşın kolektif bilincin bir parçası olan kültürel hafızayı muhafaza etmesidir. Kültürel kodlar bilindiği gibi bir toplumun inançlarını, davranış kalıplarını ve değer yargılarını kapsayan ve bireylerin dünyayı algılama biçimi ile davranışlarını yönlendiren belirli kalıplardır. Masallar bu kodların taşıyıcısı olup erken yaşta bireylere aktarılmasını sağlayan güçlü malzemelerdir. Karatay'a (2007, s. 472) göre okul öncesi dönemde masallar aracılığıyla çocuğa, dinleme-anlama, konuşma-anlatma becerileri edindirilir; olayları ve çevreyi algılama ve kendini ifade etmek için çocuğun kelime hazinesi geliştirilir. Okul çağına gelince de çocuk, doğal olarak kitaba sevgiyle bakmayı ve ona yaklaşmayı öğrenir; okuma-anlama zevk ve alışkanlığını kolayca edinir; çocukta, çevresinde olup bitenleri, kendi duygu, hayal ve düşüncelerini yazılı olarak anlatma alışkanlık ve isteği uyanır.

Kültürel kodlar, her bireyin toplumla ilişkisini şekillendiren içselleştirilmiş yapılardır. Bununla birlikte erken çocukluk döneminde kültürel kodlar temel bilişsel yeterliklerin geliştirilmesinde ve temel kavramların öğrenilmesinde belirleyicidir. Bu

nedenle çocukların söz varlığının zenginleştirilmesi için de kültürel kodları yansıtan materyallerin ve öğrenme ortamlarının oluşturulması önem taşır. Boz (2023) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Boz'un (2023), araştırmasında masalların kültürel kodların kuşaktan kuşağa aktarımında vazgeçilmez araçlardan biri olduğu, sadece bireysel kimliğin oluşumunda değil aynı zamanda toplumsal değerlerin sürdürülmesinde de önemli rol oynadığı ortaya konmuştur.

Temel eğitimde kültürel kodların aktarımı görevi daha çok sözlü halk ürünlerinden olan masallara yüklenir. Özellikle okul öncesi dönemde, seçilen okunan/dinletilen/anlatılan masallar, yalnız eğitim materyali değil, çocuğun kavram ve düşünce dünyasını şekillendiren ve ona yaşadığı toplumun kültürel kodlarını yansıtan güçlü araçlardır. Bu nedenle masalları yalnızca "çocuklar için eğlencelik bir ürün" olarak değerlendirmemek, aksine taşıdığı potansiyelleri farkına varıp masallara daha bilinçli yaklaşmak gerekir. Çünkü masallar sadece eğlenceli anlatılar olmaktan öte, kültürün değerlerini, inançlarını ve normlarını kuşaklar arasında taşıyan edebî metinlerdir. Işık (2023) tarafından yapılan ve Dede Korkut hikâyeleri ile Keloğlan masalları üzerinden, geleneksel anlatıların geçirdiği tarihsel sürecin günümüzde nasıl yaşatıldığının incelendiği bir çalışmada bu metinlerin kültürel kimliğin sürekliliği açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla masallar başta olmak üzere diğer tüm sözlü anlatı ürünlerinin esasında kültürel kodların öğretiminde rolü olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmada elde edilen veriler incelendiğinde okul öncesinde kullanılan masallar ve kültürel kod ilişkisine yönelik birtakım sonuçlar elde edilmiştir: Bu araştırmadan elde edilen verilere göre öğretmenlerin masalları en fazla anlatma ve drama çalışmaları yoluyla sınıfta kullandıkları tespit edilmiştir. Özellikle okul öncesi öğrencilerinin yaş ve buna bağlı gelişim özellikleri düşünüldüğünde öğretmenlerin sınıf içinde daha fazla etkileşim sağlayan ve dokunma, görme, işitme gibi çok fazla duyu organının aynı anda kullanımını gerektiren yöntemleri tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra nadiren de olsa kukla gibi materyallerle masalların anlatımı, sınıf içinde alternatif yaklaşımların geleneksel yöntemlere göre daha az tercih edildiği anlamına gelmektedir.

Öğretmenlerin masalları en fazla çocukların hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını, kelime dağarcıklarını ve konuşma becerilerini geliştirmek (bk. Tablo 3) amacıyla kullanmaları, masalların okul öncesi eğitimde ağırlıklı olarak dil gelişimi ve bilişsel becerilerin desteklenmesi ile erken yaşta zihinsel ve sosyal gelişimi desteklemek amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Fakat sosyal becerilerin geliştirilmesi ve beden dilinin etkili kullanımı gibi hedeflerin daha az tercih edilmesi, masalların öğretmen rehberliğinde kullanımından kaynaklı olarak, bir başka deyişle masalların analizinde ve sınıfta kullanımı öğretmenin yönlendirmesiyle yapıldığından, bu alanlarda doğrudan etkili olmadığına işaret etmektedir. Aynı zamanda birincil amaçlar olarak kelime dağarcığının zenginleştirilmesi ve hayal gücünün artırılması gibi dilsel ve bilişsel becerilere okul öncesinde yoğunlaşılmasının dil, sosyal, psikomotor gibi pek çok alanı doğrudan etkilemesi ve doğrudan öğrenme süreci ile ilgili olmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmanın bulgularını destekleyen bir çalışma Ilıcak ve Bal (2019) tarafından yapılmış, araştırmacılar çalışmada masalların katılımcıların sosyal iletişim becerileri üzerinde olumlu yönde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır.

İlaveten bu araştırmada yapılan analizlerde insan, hayvan ve manevi kültür kategorilerinin yüksek sıklıkla tercih edilmesi, toplumsal ve manevi değerlerin öğretimi açısından masalların güçlü bir işlevi olduğunu ortaya koymaktadır. Masallar, yalnızca çocukları eğlendirmek, zaman geçirmek ya da dil becerilerini zenginleştirmek için bir araç olmayıp aynı zamanda temel ve ahlaki değerler ile sosyal becerilerin öğretildiği önemli

sözlü halk ürünleridir. Bunun yanı sıra temel eğitimde bilişsel olarak farkındalık oluşturmak, çocuklara doğa ve çevreyle ilgili temel bilgileri aşlamak için de masallar kullanılabilir. Çalışmada özellikle doğa ve hayvan kültür kodlarının fazlalığı, masalların işlevini ve önemini artırmaktadır. Öztürk vd. (2021) tarafından yapılan çalışmalarda da okul öncesi öğretmenlerinin kültürel değerleri ve mirasları aktarmak amacıyla masallardan yararlanılması gerektiği yönünde görüş belirtildiği, çalışmanın sonuçlarının yapılan bu araştırma ile örtüştüğü görülmektedir. Ancak Koç ve Radmard (2017) tarafından yapılan bir başka çalışmada masallardaki olumsuz niteliklerin olumlu özelliklerden fazla olduğu, dolayısıyla çocuklar için kullanılan masalların her zaman istendik davranış kazandıramayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ise kültürel değerleri öğretmek için eğitici masalların yazılmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Ancak Bazancir (2025) tarafından yapılan bir çalışmada modernleşme, medyanın yayılması ve eğitim politikalarındaki değişimlerin, masallarda taşıyıcı kültürel kodların bazılarının silinmesine yol açtığını belirtmiştir. Araştırmacıya göre küresel kültür etkisi zamanla yerel kültür motiflerini zayıflatabilir, bu da kültürel kodların özgün yorumlarının kaybolmasına sebep olabilir. Çünkü geleneksel masallar, dinleyicilerin hayal gücünü geliştiren, korkularını yenmelerini sağlayan ve duygusal dengeyi destekleyen anlatılar olarak öne çıkarken modern uyarlamalar, kimi zaman bu derinliğin kaybedilerek masalların yalnızca eğlence odaklı bir hâl almasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, masalların okul öncesi dönemde önemli olduğu, temel yeterliklerin ve kavramların öğretilmesinin yanı sıra kültürel kodların öğretiminde de masallardan yararlanıldığı, bazı kültürel kodlara daha fazla (insan, hayvan, eşya gibi) yer verilirken bazılarına daha az yer verildiği (yapı, zaman gibi), bunun da çocukların içinde bulundukları işlem öncesi dönem itibarıyla henüz soyut düşünme becerisine erişemedikleri ile ilgili olduğu ifade edilebilir. Bilindiği gibi işlem öncesi dönemde ve somut işlemler döneminde çocukların olayları, kavramları, durumları algılamaları farklıdır. Öte yandan hemen her kültürel kodun az ya da çok ele alınmış olması çocukların kavram dünyalarında bir temel oluşturulması açısından önemlidir. Kültürel kodlara ilişkin çalışmalar bir konuya, kuruma ya da duruma ilişkin toplumsal algıyı yansıttığı gibi var olan durumu da eksikleriyle veya olumlu özellikleriyle gözler önüne serebilir. Bu nedenle eğitimde sadece masal-kültürel kod ilişkisinin incelenmesi yeterli olmayıp temel eğitimde ve eğitimin diğer kademelerinde kullanılan diğer edebî ürünlerdeki kültürel kodların da analiz edilmesi önem taşır.

Bu çalışmadan elde edilen veriler ve yapılan analizler sonucunda;

Okul öncesi öğretmenlerinin toplumumuzun kültürel değerlerini yansıtması açısından yerli edebî (sanatsal masallar) masallara yer vermeleri,

Masalların çocuklarla birlikte eleştirel bir gözle değerlendirilmesi,

Her kültürel koda mümkün olduğunca yer verilmesi ve çocuklara tek kalıba indirgenmiş örneklerin sunulmaması,

Ailelerle iş birliği yapılarak masalların değerlendirilmesine onların da dâhil edilmesi,

Çocuk yazarları ile iş birliği yapılarak kültürel kodlar temalı masalların yazdırılması,

Alanında uzman illüstratörler ile çalışarak resimlemelerin de kültürel kodların öğretimini destekleyecek şekilde yaptırılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akbulut, C. & Özdemir, E. D., (2025). Okul öncesi çocuklarda hayal gücü gelişimi: masallar ve resimli kitaplar üzerine nitel bir analiz. *Türk Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 5(1), 1-14. Doi:10.47580/tead.511.
- Akın, E., & Akın, E. (2021). Öğretmen bakış açısına göre masal ve masal anlatıcılığı. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 17-28.
- Aslan, N., & Arslan, M. (2024). Yağ yakma (yapma/çekme) deyiminin kültürel kodları üzerine, *Millî Folklor*, 18(142), 112-122. Doi: 10.58242/millifolklor.1329434.
- Aydın, H. (2023). Okul öncesi eğitimde masal anlatımına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitim Dergisi*, 4(1), 1-12. <http://dx.doi.org/71341Aktay>, S. (2022). Rusça ve Türkçe deyimlerde millî kültürel kodlar. *Dil Araştırmaları*, 31, 65-76. Doi: 10.54316/dilarastirmalari.1167817.
- Bazancir, R. (2025). Masal aktarımında meydana gelen değişimlerin sosyal ve psikolojik boyutları. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 25: 99-129. Doi: 10.46250/kulturder.1634648.
- Biray, N. (2024). Türk dünyası, kültürel kodlarımız ve Mahtumkulu, *Kardeş Kalemler*, <https://www.kardeskalemler.com/yazi/turk-dunyasi-kulturel-kodlarimiz-ve-mahtumkulu-65a8cb6b9f644> Erişim: 04.07.2025
- Bolat, N. (2023). Dijital oyunlarda kültürel görsel kodlarla kültürün yeniden üretimi: Uruz Er kişinin dönüşü, *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 8(2), 165-178. Doi: 10.56202/mbsjcs.1361429.
- Boratav, P. N. (1992). *Zaman zaman içinde*: Adam Yayınları.
- Boz, İ. (2023). Anadolu masallarındaki yasak (tabu) motiflerinin kültürel unsurlar açısından incelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(41), 69-81. Doi: 10.12981/mahder.1190327
- Chagel, M., & Gültekin, A. A. (2023). Mekân ilişkisinde göçmenlik ve kültürel kodlar: İstanbul örneği. *Göç Dergisi*, 10(1), 119-143.
- Dursun, A. (2018). İnsan neden, nasıl, neye güler?: Keloğlan hiç alıyor masalında gülmece , *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*. 6(12): 38-48.
- Epçaçan, C., & Şık, S. (2022). Eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 323-346. Doi: 10.29000/rumelide.1146611.
- Gedik, S. (2020). Masalların eğitimsel işlevleri. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 356-367.
- Gudkov, D.B. (2004). “Yedinitsy Kodov Kul'turı: Problema Semiotiki”. *Yazık, Soznaniye, Kommunikatsiya*, 26, 39-50.
- Ilıcak, N. G., & Bal, F. (2009). Masal terapinin anaokulu öğrencilerinin sosyal iletişim becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 517-533.
- Işık, H. (2023). Türk tarihindeki mitoloji, masal ve hikâyelerin cumhuriyet döneminde derlenmesi ve günümüzde yaşatılması üzerine bir değerlendirme. *Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD)*, 33(17), 229-249.
- Karabacak, A. (2022). *Kimlik ve ötekilik bağlamında Nevşehir masalları* [Yüksek Lisans Tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

- Karaçay, Ç. (2021). Gelenekçi duvar resminde kültürel kodların çözümlenmesi: Doğla Camii örneği. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 20(2), 589-621. Doi: <https://doi.org/10.14395/hid.952747>.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Kerlinger, F. N., & Lee, H. B. (1999). Foundations Of Behavioral Research. New York: Harcourt College Publishers
- Kızıldağ, H. (2023). Sembolik bir masal okuması: kırk şehzade ile yedi başlı ejderha çampalak. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 18, 242-256. Doi: 10.46250/kulturder.1341148.
- Koç, Z. & Radmard, S. (2017). Masal Kitaplarının 5-6 yaş Grubu Okul Öncesi Eğitim Çocuklarının Gelişimi Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri. *ABMYO Dergisi*, 45, 165-181.
- Kovşova, M. L. (2012). Lingvokul'turologičeskiy Metod vo Frazeologii: Kod Kul'turı. Moskva: Knijny Dom «Librokom», URSS.
- Kum, Ö. (2025). Film afişlerinin kültürel kodlara göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(12), 25-46. Doi: 10.5281/zenodo.14696619.
- Millî Eğitim Bakanlığı .(2024). Okul Öncesi Eğitim Programı, <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programokuloncesiOnayli.pdf>
- Özdemir, E. (2015). Tarama yöntemi. M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s.77-97). Pegem Yayınları.
- Özer, A., & Aygenç, E. (2018). Aizanoi'da masal ve kinetik heykel yardımıyla kültürel miras eğitimi. *Millî Folklor*, 30(118), 63-76.
- Özeskici, E. (2021). zhong Biao ve Fang Lijun'un eser analizleri bağlamında öne çıkan yaklaşımlar: kültürel kodlar ve politik referanslar. *İdil*, 86, 1467-1476. Doi: 10.7816/idil-10-86-04.
- Özkurt, C. (2021). Bir aşındırma denemesi: İleri modernitede faillik, kültürel kodlar ve inşa edilmiş belirsizlikler dünyası. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 679-697.
- Öztürk, B., & Özgen, N. (2024). Türkiye'yi doğu ve batı kavramları üzerinden konumlandırmak: kültürel kodlar ve formel jeopolitik söylemler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 22(2), 410-440, Doi: 10.33688/aucbd.1516117.
- Öztürk, H.M., Güngör, H. & Ogelman, H.G. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 175-203.
- Saraç, H. (2019). Bir milletin kültürel belleğinin şifreleri: kod kültürleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 6, 157-169. Doi: 10.29000/rumelide.648467.
- Şenocak, E. (2024). Efsanelerde ana baba yetişkin rolü ve kültürel kodlar. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 17, 116-131. Doi: 10.12981/mahder.1507701.
- Şimşek, S., Ayaydınlı, T., Aday, O., & Kurtyılmaz, D. (2019). Reklamlarda işlenen kültürel kodlar karşısında türk ve alman halklarının gösterdikleri tepkinin ölçülmesine yönelik uygulamalı bir çalışma: "Axe: Erkekler De Ağlar" reklamı örnekleme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 784-799.

- Türk, S. (2023). Kültürel iletişim ürünü masallara analitik yaklaşımlar. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 230-243. Doi: 10.58648/inciss.1350781.
- Uç, Z., & Tuncel, İ. (2024). Okul öncesi eğitimde Anadolu masal anlatıcılığının kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Millî Eğitim*, 53(242), 1085-1112. Doi: 10.37669/milliegitim.1230587.
- Uçan, B., (2018). Türk çizgi filmlerinde kültürel kodlamalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 1134-1144. Doi: 10.17719/jisr.20185537283.
- Uslu Üstten, A. (2015). *Gençlik edebiyatı*. İldem Yayınları.
- Uygur, N. (2006). *Kültür kuramı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Yaman, H. (2023). Türkçe deyimlerde kültürel kodlar. *World Language Studies*, 3(1), 1-17.
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk eğitiminde masalın yeri (binbir gece masalları örneği), *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 299-306.